

Gregem Christi pastibus fovet, sine fastibus, hosti obstat, astibus vigilando.
Frangis hæreticæ victor, prophetice multa præ-

A dixit mirifice.
Cælo dans spiritum post ingens meritum, gregem defendat nunc et in ævum. Amen.

VITA SANCTI BONIFACII.

EPISCOPI MOGUNTINI

Auctore Othlono monacho.

(*Vide Patrologiæ tom. LXXXIX, in præmiis ad sanctum Bonifacium.*)

OTHLONI PRECATIO THEODISCA.

(Apud R. R. Bernardum Pezium, *Thesaurus Anecd. noviss.* tomi I parte 1, col. 417, ex autographo quod exstat in monasterio imperiali ad S. Emmerammum Ratisbonæ.)

Trohtin almahtiger, tu der pist einiger trost, unta euuigiu heila aller dero, di in dih gloubant, iouh in dih gidingant, tu inluhta min herza; daz ih dina guoti, unta dina gnada megî anadenchin, unta mina sunta, io uo mina ubila, unta die megî so chlagen vora dir, also ih des bidurfi. Leski trohtin allaz daz in mir, daz der leidiga uiant inni mir zunta uppigas, unta unrehtes, udo unsubras, unta zunta mih ve den giriden des euuigin libes: daz ih den also megî minnan, unta mihi daranah hungiro, unta dursti, also is des bidurfi. Darnah macha mih also fron, unta kreftigin in alle dinenio dionosti: daz ih alla die arbeita megî lidan, die ih in deser werolti sculi lidan, durh dina era, durh dinan namon, in uo durh mina durfti, odo durh iomannes durfti. Trohtin du gib mir chraft, iouh du chunst dara zoua. Daranah gib mir soliha gloubi, solihan gidingan zi dinero guoti, also ih des bidurfi, unta soliha minna, soliha vorhtum, unta diemout, unta gihorsama, iouh gidult soliha, so ih dir alamahdigemo sculi irbieton, iouh allen den mennison, mitten ih uonan. Daranah bito ih, daz du mir gebest soliha subricheit minan gidanchan, iouh minemo lihnamon slaffenteno, odo vvahentemo, daz ih vvirdiglihen unta amphanglihen zi dinemo altari, unta zi allen dinemo dionosti megî gen. Daranah bito ih, daz du mir gilazzast aller dero tuginde teil, ana die noh ih, noh nieman dir lichit, ze erist durh dina heiliga burt, unta durh dina martra, unta durh daz heiliga cruce, in demo du alle die vverolt lostost, unta durh dina erstantununga, unta durh dina uffart, iouh durh di gnada, unta trost des heiligun geistes. Mit demo trosti mih, unta starchi mih vvider alle uara, vvider alle spensti des leidigin uiantes.

Daranah hilf mia durch die diga sanctæ Mariun, euuiger magidi, iouh durh die diga sancti Michaelis, unta alles himilicken heris, unta durh die diga san-

cti Johannis Baptistæ, et sancti Petri, Pauli, Andreæ, Jacobi, Joannis, et omnium apostolorum tuorum, unta durh aller dero chindline diga, die durh dih erslagon vvurtum ab Herode. Daranah hilf mir durh di diga sancti Stephani sancti Laurentii, Viti, Pancratii, Georgii, Mauricii, Dionysii, Gereonis, Kyliani, Bonifacii, Januarii, Hippolyti, Ceriaci, Sixti, et omnium sociorum suorum. Daranah hilf mir durh die diga sancti Emmerammi, Sebastiani, Fabiani, Quirini, Vincentii, Castuli, Blasii, Albani, Antonini. Daranah hilf mir durh die diga sancti Sylvestri, Martini, Remigii, Gregorii, Nicolai, Benedicti, Basilio, Patritii, Antonii, Hilarionis, Ambrosii, Augustini, Hieronymi, Wolfkangi, Zenonis, Simeonis, Bardi, Udalrici, Leonis papæ, et per preces sanctarum virginum Petronellæ, Cæcilie, Scholasticæ, Margaretæ. Daranah hilf mir dub die diega omnium sanctorum tuorum, daz nec heina mina sunta, noh heina vara des leidigin viantes mih so girran megî, daz mih dina guada bigeba. Daranah ruoli ih zi dinen gnadun umbi unser munusturi, daz zistorit ist durth unsre sunta, daz ez ribtet vverde durh dina gnada, unta durh allero dinero heiligono diga zu unsrun durftin, unta zi allero durfti die hera dionunt, odo die guada suochunt. Hugi Trohtin unser allero durh dina managslaptiga guada, unta bidencha desi stat, daz diu era, din lob hie megî vvesen. Hugi ouh Trohtin aller dero samnunge, die jouar sin gisamanot in dinemo nemin, unda bidencha sic in omnibus necessitatibus suis. Daranah bito ih umba alla, die sih in min gibet haban bivolohon mit bigihto, odo mit flegun, suerso si sin, daz suaso si sin, tu si lazzest guinzzem des gidingon, den si zi dinen gnadum habent, iouh zi minemo gibeti: guada in Trohtin, unta gihugi, daz tu unsih gebuti beton umbe ein andra.

Daranah ruofo ih zi dinen gnadun umbe alla unsre rihtara Phasson, iouh Leigun, daz tu sie so-

imacchost, daz si sih selben megin grihten, A
 alla in untertana, iouh binolahna. Daranah
 i umbe alla mine chunlinga, daz tu sie biden-
 ah tinen gnadun. Daranah bito ih umbe alla
 e der iocheinna gnada mir gitatin, olo cheina
 a umbi mihi io habitin uonna anaginna minas
 nzi an desa uuila ; daz tu in lonast. da si es
 t bidurfin. Ih bito ouh umba alla die, dieder
 in vvisun vonna mir givvirsit, odo ungitrostit
 a ; daz tu sie rihtest, unta troistet mit dinero
 Daranah bito ih umba allaz daz ungrihiti,
 mba alla den unfrido, iouh umbaz daz ungi-
 , daz tir ionersi, daz tu tuder elliu dinc maht
 inen gnadam bidenchest allaz. Daranah ruofo
 oi alla unsri bruodra virvarana hie bigrabana,
 mba alla die, dieder hie sint bieraban mit

rehtero glouba vivarna. Daranah bito ih umba alla
 die toton, die hia bruderscaft habant ; iouh umba
 alla die, dero alamuosan vvir io impiangin. Dara-
 nah bito ih umba alla die, umbi die ioman muoz
 bitin dina gnada, daz si muozzen gniozzen alla mi-
 nes lebannes, unta des daz ih bin hie superstes
 hafter iro.

Zilezzist piuliho ih mih selben, unta alla mina
 arbeita allen minen fliz in dina gnada umbi daz da
 ih selbo ni megi, odo ni chunna, odo ni uuella mih
 bidenchan durh mina brodi, unta durh mina unruo-
 cha, odo durh mina tumpheit, tu mih bidenchast,
 also tu maht, unta chanst, unta also din guita,
 unta din uuistuom ist. In manus tuas, Domine,
 commendo spiritum et corpus meum.

EJUSDEM OTHLONI PARAPHRASIS LATINA

IN PRÆCEDENTEM PRECATIONEM.

Oratio cujusdam peccatoris.

res unica, o salus æterna et refugium in te
 tium Deus ! miserere mihi misero, et peccat-
 ratie tuæ præsidium inquirenti. Adjuva me,
 e, et ad preces meas attende, quas pro nulla
 rum meorum fiducia, sed in sola pietatis tuæ
 isitate confisus studeo jam proferre. Illumina,
 , in primis cor meum, ut, bonitatis tuæ atque
 itis meæ multitudinem aliquatenus attendens,
 æ contra te hactenus commisi, lugere sem-
 emendare digno pœnitentiæ luctu valeam.
 e precor, Domine, ut quidquid impuritatis,
 aid vanitatis aut erroris nequissimus hostis
 studeat accendere, exstinguas, meque ad tui
 et dilectionis fervorem semper accendas, et
 li meo illam famem et sitim immittas, qua ad
 atorum tuorum observantiam et ad vitæ pe-
 gaudia desideranda æstuarè possim. Nam
 is per gratiæ tuæ dona sciam vitæ perennis
 i omni præsentis vitæ jucunditati esse præpo-
 , licet etiam ad hæc desideranda et exqui-
 variis modis instructus sim, nulla tamen
 nodi scientia mihi prodest, nisi inspirationis
 pplemento jugiter me illuc trahas, et affectum
 na occasionem pariterque vires bene vivendi
 s. Facilis enim infirmitas ac desidia me fragi-
 ægligentemque, prob dolor ! valet impedire a
 religionis proposito. Ideoque, clementissime
 hanc infirmitatem in me prospiciens, ita me
 i validumque in utriusque hominis vigore
 ut in omni servitutis tuæ studio lætus et
 otus existam, laboremque totum, qui in hoc
 et pro laudis tuæ impensione et pro pecca-
 meorum pœnitentia nec non pro aliorum be-
 te jugiter agendus est mihi, sustinere valeam.
 nique quia multos milites tantæ virtutis tan-
 devotionis habes, ut, licet infirmitatibus an-

B gustiisque plurimis afflicti detineantur, nihilominus
 tamen in præceptis tuis promptissimi et constantis-
 simi inveniantur. Hi quidem, Domine, gratia tua
 præstante sunt perfecti, atque potentiæ tuæ armis
 electi ; ast ego omnimoda fragilitate et ignavia, pec-
 catis meis exigentibus, depressus, vix in aliquantulo
 servitutis tuæ studio persisto, si mihi sanitas pro-
 speritasque omnis adierit. Unde quæso, clementis-
 sime Deus, ne me infirmitatis aut adversitatis mo-
 lestia permittas plus aggravari quam convenire scias
 meæ qualitati. Sustine me, precor, pusillanimum et
 pigrum, exspecta me fragilem et infirmum, quous-
 que ad te convertar aliquantulum ; fide igitur et spe
 tali me confirma, per quam de promissionibus tuis
 certissimus in nullius diffidentie inæstitiæque noxiæ
 pericula incidam. Ad hæc quoque charitatem et ti-
 morem atque humilitatem, nec non patientiam et
 obedientiam talem mihi, precor, præsta, qualem
 primitus tibi Deo omnipotenti, dehinc hominibus
 cunctis inter quos unquam conversari me conti-
 gerit, exhibere debeo. Ambitionem simul et delecta-
 tionem totius sæcularis gloriæ aufer a me, Domine,
 et da mihi aliquam partem sapientiæ spiritualis ; ut
 mecum sit, et mecum laboret, ut sciam quid ac-
 ceptum sit coram te omni tempore. Ne reminiscaris,
 quæso, delicta juventutis et ignorantie meæ, sed
 secundum misericordiam tuam memento mei, Do-
 mine. Munditiam quoque mentis et corporis ita
 mihi, quæso, vigilantibus aut dormientibus concede, ut ad
 altaris totiusque servitutis tuæ officium dignius ac-
 cedere, ipsumque acceptabiliter possim peragere :
 nihil enim boni a memetipso habeo, sed neque ab
 homine ullo virtutis alicujus donum accipere valeo.
 Quamobrem tu, Domine Deus, qui solus omnia
 potes, et nos temet pro necessitatibus nostris ju-
 giter invocare jubes, exaudi me miserum tibi pro
 miseria mea supplicentem ; et concede ut et illa-

rum virtutum quas jam orando nominavi, et omnium sine quibus nullus tibi placere potest, participes fieri merear. Sed quoniam tam magna pietatis tuæ dona ullis conatibus propriis nulloque labore condigno acquirere et obtinere valeo, per sanctissimam nativitatem et passionem tuam, Domine Jesu Christe, nec non per venerandam crucem in qua pro mundi salute pendere dignatus es, perque resurrectionem et ascensionem tuam, tum etiam per sancti Spiritus gratiam, mihi, precor, concedas.

Adjuva etiam me per merita et preces sanctissimæ Genitricis tuæ et perpetuæ virginis Mariæ, nec non per sancti Michaelis omniumque cœlestium virtutum, atque per sancti Joannis Baptistæ, et per sanctorum apostolorum tuorum Petri et Pauli, Andreæ, Jacobi, specialiterque per dilecti tui Joannis, et per omnium apostolorum tuorum suffragia; sed et per illorum sanctissimorum infantum patrocinia qui pro tuo nomine trucidati sunt ab Herode; et sicut eosdem infantes, nullus meriti aut virtutis notitiam habentes, sola et inestimabili gratiæ tuæ potentiæ ad vitam æternam elegisti, ita etiam me indignum per illorum, quæso, intercessionem ad vitæ perennis consortium elige. Succurre quoque mihi per sanctorum martyrum tuorum Stephani atque Laurentii, Viti et Pancratii, Georgii et Emmerammini, Quirini et Castuli, Sebastiani et Vincentii, nec non per Mauriti et Dionysii, Gereonis et Kyliani, Bonifacii et Januarii, Hippolyti et Cyriaci, una per sociorum suorum merita, specialiterque per sanctorum tuorum patrocinia, cum quibus locum præsentem sublimare dignatus es; sed et per sanctorum confessorum tuorum Sylvestri atque Martini, Remigii et Gregorii, Nicolai et Benedicti, Wolfkangi atque Udalrici, perque sanctarum virginum Petronellæ et Cæciliæ, Scholasticæ et Margaretae, nec non per illorum sanctorum quorum in hoc monasterio aut in hac proxima civitate reliquiæ consistunt. Deinde per omnium sanctorum tuorum suffragia me, precor, adjuva; ut propter nulla peccata mea aut instantia seu futura in manus persecutorum animam meam tradas, sed solita pietate tua semper et ubique defendar. Deinde immensam pietatem tuam, Domine Jesu Christe, suppliciter deposco pro fratribus nostris cœnobiique nostri loco ut, quia, peccatis nostris exigentibus, tam a nostratum quam ex alienorum effectum, proh dolor! intus simul et foris destructus est, per gratiam tuam atque per illorum sanctorum (quorum corpora aut reliquias hic positas amore promptissimo veneramus) intercessionem ad laudem et gloriam nominis tui, atque ad necessitatis nostræ, nec non ad eorum qui nobis jugiter deserviunt, quique huc pro aliqua salute obtinenda adveniunt, usum reparatur. Ad hæc quoque precor pro omni utriusque sexus congregatione quæ in hac urbe consistit: deinde pro cæteris omnibus qui in sancta Ecclesia in nomine tuo usquam congregati conversantur, ut et spiritualis vitæ normam quam habitu profitentur, moribus

A sequantur, et corporalis vitæ subsidia prout gent, a te accipere mereantur. Da eis, qui pastor æterne, pastores et rectores tales qui per exempla sua non ad interitum, sed ad æternæ salutis instruant meritum. Pro his etiam qui metipsos confessione aut aliqua interventione mei peccatoris orationem commendare cura bonitatem tuam, Domine, suppliciter exoro, n licet propter ulla peccata mea confessionis cassetur remissio sperata, sed per gratiam et ipsi veniam, quam confessionis humilitate fid expetebant, mereantur consequi; et ego virt illarum dona quæ iidem, orationis meæ suffi quærentes, jam inesse mihi credunt, sed, pro lor! necdum in me sunt, per illorum, quæso, quandoque merear adipisci. Recordare, pro in nobis misericordiæ tuæ, verborumque ap tui Jacobi dicentis: *Confitemini alterutrum pe vestra, et orate pro invicem, ut salvemini.* Et c de ut et illorum confessio, et mea, quam p profero, oratiuncula sibimet prosit.

Peto etiam pro papa, et Cæsare aut rege nec non pro cunctis rectoribus atque principi nostris, ut illos in amore et timore tuo ita p ctos facias quatenus se sibi subditos ve regere ac congruis exemplis præesse. Ad hæc que pro parentibus et propinquis, nec non pro qui ab initio vitæ meæ usque in hanc horam lem cunque pro me laborem pertulerunt, q in esu aut potu, aut in vestitu, aut in doctrin etiam quolibet modo mihi prodesse studue: pro illis ergo omnibus pietatem tuam, Do unice deposco, ut, quia ego nullam ipsis re pensationem debitam impendere possum, grat illis ubicunque opus est, sive in præsentis futuro sæculo, recompensare dignetur. Dep simul pro illis quos unquam sine causa contr aut aliquibus meis actibus depravavi, quaten bonitatis tuæ effectum aliquomodo corrigi e parari mereantur. Deinde vero communiter omni populo Christiano majestati tuæ, Do supplico ut eis pacem, aeris temperiem frugum copiam juxta necessitates suas tribuere dign et, licet insidiis diabolicis aut etiam fragilitat mana circumdati a Christianitatis cultu variis dis discedant, ipsa tamen, quæso, tanti tui no agnitio, tantæque majestatis professio, cui s congrua commendant, et in qua spem maxi vivendi collocant, illis prosit in æternum. Ad quoque immensam pietatem tuam, Domine Christe, postulo unice pro omnibus fidelibus gregationis nostræ defunctis fratribus, nec pro his quibus ex fraternitatis communione quacunque commendatione aut eleemosynarum gitate unquam debitor orandi factus sum; de communiter pro cunctis in fide sancta defun pro quibus videlicet cuiquam orare licet, u a locis pœnalibus liberare et in requie per digneris collocare. Has igitur preces, quas ego

cator, qui nec pro memetipso orare sufficio, confidens tamen in tua misericordia pro aliis tam vivis quam defunctis ad te, Domine, protuli, dignanter suscipe; et ut illis simul et mihi aliquantulum prosint concede.

Ad extremum vero nulla orationis meae dicta mihi suffecisse prorsus sciens, sed potius in te tam orationis quam cæterorum actuum meorum suffi-

cientiam conclusionemque ponens, in manus tuas, Domine, spiritum et cor meum, omnemque curam quam aut in spiritali aut corporali studio suscipere me causa aliqua compellit, gratiæ tuæ committo, ut, ubicunque nequeam seu nesciam aut etiam nolim me custodire, tu prout valeas ac scias, utque juxta bonitatem tuam velis, me ubique conservare digneris.

CIRCA ANNUM MLXXIII-LXXVI.

ADAMUS

CANONICUS BREMENSIS

IN ADAMUM

NOTITIA HISTORICA ET BIBLIOGRAPHICA.

(Apud Pertz, *Monumenta Germaniæ historica*, Script. tom. VII. pag. 267, Proœm. V, cl. Joan. M. Lappenberg ad *Adami Gesta Hammaburgensis Ecclesiæ pontificum*.)

Paucissimi sane sunt inter medii ævi historicos, qui rerum traditarum gravitate, perspicuitate, iudicii ingenuitate, fontium scriptorum cognitione, sermonum ore traditorum sacrata perceptione ita emineant, ut Adamus, magister scholarum Bremensis. Accedit quod archiepiscopatus Hammenburgensis et regnorum huic diœcesi subjectorum, quorum ille historiam tradit, septentrionalium annales omnino fere desiderantur. Adamo soli id debemus, ut notitiæ, quæ de populorum septentrionalium rebus gestis passim apud auctores varios reperiuntur aut ex eorum poematis hauriuntur, annis certis tribui et historiæ usui inservire possint. Quid quod multa alia de rebus Germanicis et Slavicis scitu dignissima, necnon de Britannia et Hibernia haud contemnenda meminit. Vix igitur sunt chronica hujus temporis, quorum textus æque ac indagatio fontium quibus superstructa sunt, opera diligentissima tam digna videantur quam Mag. Adami *Gesta pontificum ecclesiæ Hammenburgensis*.

Ita inscribi libros, quos jam nunc curis nostris edituri sumus, tradidit nobis Helmoldus (1). Ex ipso opere ejusque præfatione illud tantum discimus, scriptorem fuisse canonicum ecclesiæ Bremensis, nomenque ejus incipere a littera initiali A. Eum ex Germania superiori, id est ex Saxonia superiori,

(1) Chron. Slavic. I, 1, c. 14: *Testis est magister Adam, qui gesta Hammenburgensis Ecclesiæ pontificum disertissimo sermone conscripsit.*

(2) V. infra l. III, c. 4.

(3) Hamburg. Urkundenbuch, ed. Lappenberg,

B oriundum fuisse, jam ex vestigiis dialecti ejus conjectit auctor scholii 145 (I IV, c. 35). Archiepiscopus Adalbertus, ortus domo comitum de Wettin, e regione natali sua viros plurimos Ecclesiæ litterisque utiles Bremam accersivit. Plurima quæ Adamus noster de Magdeburgo profert, per se haud plane necessaria, conjecturam fulcire videntur, Adamum in scholis monasteriorum in hac civitate sive prope illam litteris imbutum fuisse. Anno 24 archiepiscopus Adalberti, qui incœpit a die 16 m. Aprilis anni 1068, Bremam venit (1; ubi inter canonicos hujus sedis cathedralis receptus est. In charta archiepiscopi jam dicti, data anno 1069, Jun. 11, eum munere magistri scholarum insignitum inter testes post decanos et ante presbyteros collocatum invenimus (3). Paulo post regem Danorum Svend Estrithson adiit, in Selandia, ut videtur, morantem, qui benignissime cum excepit et circa terrarum aquilonarium situm et historiam plurima docuit (4) Post mortem Adalberti pontificis opus suum De gestis pontificum Hammenburgensium evorsus est, quod, ut ex epilogo effici posse videtur, circa annum 1075 absolvit. Etenim illud ante annum mortualem regis Svend, scilicet 1076, factum esse docent quæ leguntur verbis l. II, cap. 24: « Rex Daniæ, qui hodieque superest » et cap. 26: « qui nunc in Dania regnat

tom. I n. Cl.

(4) V. I. III, c. 53; conf. l. I, c. 50, 54; I. II, c. 24-26, 28, 32, 36, 41, 42, 73; l. III, c. 22, l. IV, c. 21, 25, 37, 38.